

УДК: 378.015.31

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-12-11>**Олена Віталіївна Маркова,***кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання,
Центральноукраїнський педагогічний університет імені Володимира Винниченка,
вул. Шевченка 1, м. Кропивницький, Україна***Тетяна Ігорівна Горнініч,***кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов,
ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського»,
майдан Волі, 1, м. Тернопіль, Україна***Леся Михайлівна Височан,***кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фахових методик і технологій початкової освіти,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
вул. Шевченка, 57, м. Івано Франківськ, Україна*

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Метою статті є перевірка ефективності впроваджених педагогічних умов в навчальний процес та діагностування рівня розвитку творчих здібностей студентів. В експерименті взяли участь 55 студентів педагогічних спеціальностей. В основу визначення рівнів творчих здібностей майбутніх учителів було покладено модифіковану методику, запропоновану Н. Курп'яничевою та Е. Курп'яничевою. Крім того, для визначення самооцінки розвитку творчих здібностей респондентів було застосовано тест А. Шарова «Оцінка рівня творчого потенціалу особистості». В якості показників, що визначають рівень розвитку творчих здібностей, було обрано: варіативність, неординарність, оптимізація, здатність здійснювати ініційоване перенесення знань, умінь, способів діяльності в нову ситуацію. Педагогічні умови, які було впроваджено у процес навчальної діяльності (використання міждисциплінарних зв'язків у формуванні творчого мислення студентів та залучення майбутніх учителів до проектної діяльності) позитивно вплинули на розвиток творчих здібностей студентів. За результатами порівняння початкового та прикінцевого етапів експерименту було встановлено, що у студентів педагогічних спеціальностей експериментальної групи відбулися позитивні зрушення, особливо у здатності здійснювати ініційоване перенесення знань, умінь, способів діяльності в нову ситуацію. Також збільшилася кількість студентів у групі з високим і середнім рівнем розвитку за рахунок зменшення респондентів із низьким рівнем. Позитивна динаміка намітилася також й у самооцінці творчих здібностей.

Ключові слова: творчі здібності, першокурсники, педагогічні умови, студенти педагогічних спеціальностей, самооцінка.

Вступ

Творчість у сучасному світі постійно продукує інновації та винахідливість, вона є своєрідною відповіддю на глобалізацію у суспільстві та є необхідною умовою для економічного виживання. Інтелектуальні та творчі можливості працівників стають принаймні настільки ж важливими, як їхній фізичний стан та загальний інтелект [11].

У більшості закладів вищої освіти України наразі використовується інформаційна модель навчання, що орієнтує діяльність студентів на сприйняття інформації, її переробку та демонстрацію ступеня її засвоєння. Така модель сприяє розвитку пасивної ролі студента і формуванню мотивів «уникнення невдачі», спрямована переважно на здобуття необхідних знань і практично не зорієнтована на формування готовності до професійної діяльності, розвитку творчих здібностей та креативного професійного мислення [1].

Відомий американський психолог Дж. Гілфорд писав «...творчість повною мірою є ключем до освіти і вирішення найбільш серйозних проблем людства»

[10, с. 13]. Це актуалізує проблему пошуку нових підходів та інновацій до професійної підготовки майбутніх фахівців.

Науково-практичне завдання організації в навчально-виховному середовищі умов, що позитивно впливатимуть на розвиток творчої особистості, повинне включати рівень загальної підготовки студентів, рівень самостійного, творчого мислення, рівень вихованості тощо. Вчитель за особливостями своєї професії повинен бути творчою особистістю [8].

Мета дослідження – перевірка ефективності впроваджених педагогічних умов в навчальну діяльність на розвиток творчих здібностей майбутніх вчителів та діагностування рівня розвитку творчих здібностей студентів.

У процесі дослідження вирішувалися такі завдання:

- дослідити рівень розвитку творчих здібностей студентів педагогічних спеціальностей;

- розкрити зміст педагогічних умов та впроваджених у навчальний процес форм, методів, прийомів і засобів розвитку творчих здібностей студентів;

- вивчити характер та ступінь впливу педагогічних умов на розвиток творчих здібностей респондентів у процесі навчальної діяльності.

Методи дослідження

Дослідно-експериментальна робота з розвитку творчих здібностей студентів проводилася на базі Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. В експерименті брали участь 55 студентів педагогічних спеціальностей, яких було поділено на 2 групи: експериментальна (ЕГ) і контрольна (КГ). В ЕГ перебувало 28 студенти, в КГ – 27.

Для оптимального визначення ефективності впроваджених педагогічних умов було виокремлено показники та охарактеризовано рівні розвитку творчих здібностей майбутніх вчителів. Для більш точного визначення показників ми обрали модифіковану методику визначення рівня творчих здібностей, запропоновану Н. Куприяничевою та Е. Куприяничевою [4]. Показниками розвитку творчих здібностей стали:

- варіативність (ВР) – кількість запропонованих студентом способів (алгоритмів) вирішення завдання. За величиною варіативності можна судити про рівень творчих здібностей, інтуїції і уяви студента.

- неординарність (Н) – нетрадиційний спосіб вирішення завдання, на відміну від традиційного (стандартного) способу розв'язання, що характеризує такі якості, як неконформність і критичність мислення, неординарність вирішення завдань.

- оптимізація (О) – здатність студента вибрати оптимальний спосіб вирішення з усіх можливих (імовірних) способів.

- здатність здійснювати ініційоване перенесення знань, умінь, способів діяльності в нову ситуацію (ПНС) – обґрунтована вибірковість даного способу вирішення завдання стосовно зовнішніх умов, що змінилися.

До кожного з показників було розроблено творчі завдання з професійною спрямованістю. За визначеними показниками було встановлено три рівні розвитку творчих здібностей, що оцінювалися за 3-бальною шкалою. Доцільним було встановити нерівномірність інтервалів групування значень за методикою, запропонованою А. Киверялгом [5]. Оскільки середній бал, що оцінює узагальнений результат, змінюється в межах від 0 до 3, то рівні визначилися інтервалами; низький (репродуктивний) – 0-0,8 бали, середній (продуктивний) – 0,9-2,2 бали, високий (творчий) – 2,3-3,0 бали.

Крім того, для визначення самооцінки розвитку творчих здібностей респондентів було використано тест А. Шарова «Оцінка рівня творчого потенціалу особистості» [9].

Оцінка рівня творчих здібностей проводилася за 10-бальною шкалою за кожен відповідь (18 запитань).

Результати тесту оцінювалися наступним чином: 18-39 балів – дуже низький рівень; низький – 40-45 балів; нижче за середній – 55-69 балів; середній рівень – 70-84 бали; трохи вище середнього – 85-99 балів; вище середнього – 100-114 балів; високий рівень – 115-129 балів; дуже високий – 130-142 бали; найвищий рівень – 143-162 бали; неадекватно високий – 163-180 балів. Кожному питанню в тесті відповідає певна творча здібність; (наприклад, 1 питання – цілеспрямований, 2 – еврист, 3 – рішучий тощо).

Результати дослідження

Початковий етап

Отримані результати розкрили специфіку та основні проблеми розвитку творчих здібностей майбутніх учителів.

Етапи визначення рівнів розвитку творчих здібностей студентів відбувалися на початку першого семестру (вихідний) та наприкінці другого семестру навчання (повторний).

Рівні розвитку творчих здібностей студентів педагогічних спеціальностей як в експериментальній, так і в контрольній групі були майже однаковими. Так, високий рівень розвитку творчих здібностей мали в ЕГ – 1 студент (3,6%), в КГ – 2 студенти (7,5%), середній рівень в ЕГ – 16 респондентів (57,1%), в КГ – 15 першокурсників (55,5%), а низький рівень в ЕГ – 11 студентів (39,3%), в КГ – 10 респондентів (37%).

Педагогічні умови розвитку творчих здібностей студентів

Оскільки внутрішньоособистісні характеристики в студентів вже сформовані, адже вони з'являються ще з раннього дитинства і змінювати чи корегувати їх в юнацькому віці доволі складно, особливу увагу слід приділити організації навчального процесу, його змісту, формам та методам.

У навчально-виховний процес упроваджувалися такі педагогічні умови:

- використання міждисциплінарних зв'язків у формуванні творчого мислення студентів;

- залучення майбутніх учителів до проектної діяльності.

Одним із завдань першої педагогічної умови було створення міждисциплінарних зв'язків з предмету «Педагогіка» як базової для всіх спеціальностей бакалаврату та дисциплін загальної та соціально-гуманітарної підготовки: «Історія та культура України», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Психологія», «Філософія». Такі міждисциплінарні зв'язки необхідно створювати для того, щоб розкрити студентам основні закономірності педагогічної діяльності, її мультифакторний характер, дати цілісне уявлення про обрану ними професію. Адже не є секретом, що більшість студентів негативно ставляться до дисциплін загальної та соціально-гуманітарної підготовки, вважають їх «неважливими» або навіть «непотрібними» у майбутній фаховій підготовці.

З метою оптимізації утворення міждисциплінарних зв'язків, а разом з ними й розвитку творчих здібностей студентів, було підготовлено завдання з прихованим складом вихідних даних, які не мали певної закінченої відповіді, тому студент в міру своїх творчих здібностей і умів необмежено заглиблювався у вивчення поставленого питання. Ефективними методами і прийомами розвитку творчих здібностей у студентів були: стимулювання інтересу, цікаві аналогії та підвищення стимулюючого впливу змісту навчального матеріалу, які найоптимальнішим чином використовувалися в процесі міждисциплінарних зв'язків. З представлених предметів найбільша кількість міждисциплінарних зв'язків утворилася з педагогікою.

Для прикладу наведемо декілька завдань, що розвивають творчі здібності бакалаврів у процесі використання міждисциплінарних зв'язків. Так, на початку лекцій ставилися відкриті питання: «Як тема заняття пов'язана з певною дисципліною?», «Чому важливо засвоїти ці знання?». Наприкінці лекції використовували метод незакінчених речень: «Знання, які я отримав сьогодні, знадобляться мені ..., тому що...».

Семинарські заняття проблемного характеру з дисциплін «Історія та культура України», «Філософія», «Психологія» проводилися у формі дискусій з окремих питань теми та у формі полеміки щодо значущості отриманих знань для майбутньої професійної діяльності, що вимагало вивчення додаткового матеріалу.

Практичні й семінарські заняття з дисциплін «Українська мова за професійним спрямуванням», «Психологія» проводилися як інтегровані заняття з дисципліною «Педагогіка». Два викладача на двох спільних академічних заняттях шукали разом зі студентами вирішення проблем з певної педагогічної ситуації. Використовувалися в основному методи емоційного впливу: навчально-емоційні ігри та створення ситуації успіху, що стимулювало оцінювання, спонукання до вибору альтернативних рішень. Для прикладу, студентам у формі самостійної роботи для створення міждисциплінарних зв'язків необхідно було знайти або вигадати конфліктні ситуації на уроці. Використовуючи набуті знання з культури мовлення, психологічних особливостей дитини, способів спілкування та форм, методів, прийомів і засобів педагогічного впливу, студент мав змогу розкрити власні творчі здібності й наблизитися до майбутньої педагогічної діяльності.

Нерідко один й той самий предмет вивчення розглядався на різних дисциплінах з багатоманітних точок зору, за відмінними ознаками. Студент мав

можливість побачити цей об'єкт в цілому, склавши всі отримані знання з різних дисциплін в єдиний «файл».

Другою педагогічною умовою, що сприяла розвитку творчих здібностей, було залучення майбутніх вчителів до проектною діяльності. У процесі управління проектною діяльністю ми використовували структурний підхід. При цьому безпосередньо діяльність майбутніх вчителів будувалася з урахуванням етапів проектування.

На першому, пошуково-дослідницькому етапі, відбувався вибір теми проекту, його типу, кількості учасників. Розглядалися можливі варіанти проблем, які важливо дослідити і вирішити в рамках наміченої тематики та їх етапність з урахуванням підготовленості студентів, їх рівня розвитку творчих здібностей. На другому, етапі планування, організувалося комплектування груп за обраною темою проекту, визначалися можливі методи та творчі підходи його реалізації та пошук інформації.

На третьому, самостійному етапі, проводилися наскрізні структурні перегляди та проміжні обговорення. На четвертому, продуктивному етапі, відбувалася презентація «продукту», тобто створеного групового проекту.

Особливостями проектною діяльності для студентів було створення проекту у вигляді шкільного свята. Так, респонденти в експериментальній групі були розподілені на дві підгрупи, кожна з яких мала можливість підготувати і презентувати наприкінці першого або другого навчального семестру свій проект, максимально наближений до дисциплін, які вивчалися. При цьому обов'язковими були теоретичний (отриманні студентами знання з дисциплін «Історія та культура України» та «Українська мова за професійним спрямуванням») і практичний аспекти (сформовані у студентів педагогічних спеціальностей вміння і навички навчально-виховної роботи з дисциплін «Педагогіка» та «Психологія»). Чинниками, які визначали розвиток творчих здібностей майбутніх вчителів, були: активна участь усіх студентів, естетичність костюмів, музикальний супровід, емоційна забарвленість, цікаві вікторини, конкурси, рухливі ігри. Така проектна діяльність активно сприяла формуванню самостійності мислення, розвивали оригінальність і винахідливість розуму студентів [6].

Результати повторного оцінювання

Для визначення ступеня впливу впроваджених педагогічних умов було проведене повторне визначення рівня розвитку творчих здібностей студентів. Результати представлено в таблиці 1.

Табл. 1.

**Середній бал показників розвитку творчих здібностей
першокурсників на початковому та кінцевому етапах дослідження**

Етапи експерименту	Показники									
	ВР		Н		О		ПНС		Середній показник	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
почат.	1,49	1,43	1,34	1,38	1,63	1,58	1,27	1,26	1,43	1,41
кінцев.	1,50	1,56	1,37	1,42	1,64	1,67	1,28	1,51	1,45	1,53
різниця	+0,01	+0,13	+0,03	+0,04	+0,01	+0,09	+0,01	+0,25	0,02	+0,12

ВР – варіативність, Н – неординарність, О – оптимізація, ПНС – здатність здійснювати ініційоване перенесення знань, умінь, способів діяльності в нову ситуацію

Різниця отриманих показників розвитку творчих здібностей ЕГ та КГ вказує на ефективність упрова-

джених педагогічних умов розвитку творчих здібностей (див. рис. 1)

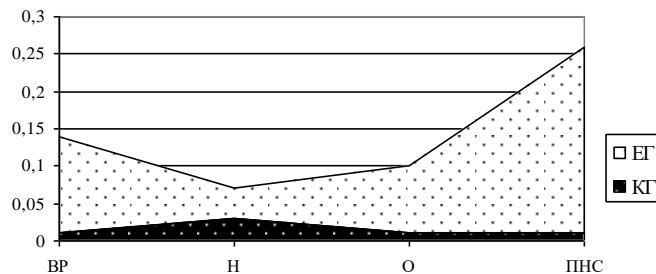

Рис. 1. Динаміка змін розвитку творчих здібностей наприкінці навчального року в ЕГ та КГ

Особливо суттєві зміни спостерігаються у таких показниках розвитку творчих здібностей, як варіативність (+0,13 балів) та здатність здійснювати ініційоване перенесення знань, умінь, способів діяльності в нову ситуацію (+0,25 балів). Результати, отримані на етапах проведеного дослідження за допомогою мо-

дифікованої методики визначення рівня творчих здібностей в контрольній та експериментальній групах, свідчать про те, що рівень розвитку творчих здібностей студентів в процесі навчальної діяльності відрізняється (див. табл. 2).

Табл. 3.

Рівні розвитку творчих здібностей у першокурсників на початку і наприкінці експерименту

№	Рівні розвитку творчих здібностей	Експериментальна група (n=28)				Контрольна група (n=27)			
		до експер.		після експер.		до експер.		після експер.	
		к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%
1.	Високий	1	3,6	4	14,3	2	7,5	2	7,5
2.	Середній	16	57,1	19	67,8	15	55,5	17	62,9
3.	Низький	11	39,3	5	17,9	10	37	8	29,6

Так, в ЕГ після завершення формувального етапу експерименту за показниками високого та середнього рівня розвитку творчих здібностей спостерігалася позитивна тенденція (+10,7%), а низького рівня – негативна (-21,4%). У контрольній групі також відбулися певні позитивні зміни, але вони не носили такий

виражений характер. Різниця у показниках високого рівня розвитку творчих здібностей відсутня, середній рівень – (+7,4%), низький рівень – (-7,4%). Динаміку змін та різницю у рівні розвитку творчих здібностей ЕГ та КГ груп представлено на рисунку 2.

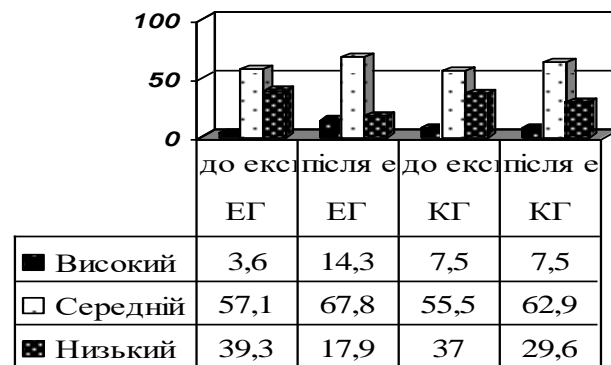

Рис. 2. Рівні розвитку творчих здібностей ЕГ та КГ до і наприкінці експерименту

Цікавим для нас також було визначення рівня самооцінки розвитку творчих здібностей студентів експериментальної групи. Так, було з'ясовано, що до початку формувального етапу експерименту середній рівень мав 1 студент (3,6%), трохи вище середнього – 2 першокурсники (7,1%), вище середнього – 11 респондентів (39,2%), високий – 8 студентів (28,6%), дуже високий – 6 першокурсників (21,5%). Наприкінці формувального етапу експерименту ми отримали такі показники: рівень вище середнього – 6 студентів

(21,4%), високий – 18 першокурсників (64,3%), дуже високий – 4 респонденти (14,3%). Тобто, ані середнього, ані трохи вище середнього рівня студентів експериментальної групи не було виявлено, а також з'явився «дуже високий» рівень творчих здібностей. Але для того, щоб з'ясувати, чи є адекватною самооцінка студентів, було проаналізовано картину графічного профілю до і після формувального етапів експерименту (див. рис. 3).

Рис. 3. Рівень самооцінки творчих здібностей студентів експериментальної групи до та наприкінці експерименту

Аналізуючи графічні профілі студентів експериментальної групи, можна побачити, що після проведеного дослідження самооцінка за такими показникам, як «рішучість», «оптимізм», «практичність», «новаторство» значно збільшилася, але зменшилися показники самооцінки «інтелігентність» та «революціонер».

Обговорення

Порівнюючи отримані дані з показниками самооцінки творчих здібностей випускників різних років, що проводила науковець В. Повзун, було з'ясовано, що проведене дослідження підтверджує її гіпотезу стосовно загальної внутрішньовузівської політики, яка формує ставлення до отримання вищої освіти та її ролі в забезпеченні успішності власних творчих домагань. На користь цього свідчать все менш виражені, але достатньо однакові піки в малюнку профілю творчих здібностей, що визначають конкретні психологічні якості, на які і робиться основний акцент в оцінці власних творчих можливостей [7].

Висновки

1. Моніторинг динаміки розвитку творчих здібностей студентів, проведений на початку експерименту, вказав на негативні тенденції. Так, середній показник склав 1,41 бали (максимальний – 3 бали), особливо низький розвиток творчих здібностей у майбутніх вчителів проявився у таких показниках, як «неординарність» та «здатність здійснювати ініційоване перенесення знань, умінь, способів діяльності в нову ситуацію». Аналіз результатів став підґрунтям для вибору педагогічних умов, які б мали змогу підвищити рівень розвитку творчих здібностей студентів.

2. При впровадженні педагогічних умов у навчальну діяльність студентів педагогічних спеціальностей використовувався широкий арсенал дидактичних форм, методів, прийомів і засобів навчання: відкриті питання; завдання з прихованим складом вихідних даних; стимулювання інтересу; цікаві аналогії; підвищення стимулюючого впливу змісту навчального матеріалу; дискусії з окремих питань теми та у формі полеміки; навчально-емоційні ігри; створення ситуа-

ції успіху. В процесі проектної діяльності особливий акцент ставився на активну участь усіх студентів експериментальної групи, естетичність костюмів, музикальний супровід, емоційну забарвленість, цікаві вікторини, конкурси, рухливі ігри.

3. За результатами аналізу експериментальних зрізів встановлено, що завдяки планомірній, системній та інтегрованій роботі при організації формувального етапу дослідження, у студентів експериментальної групи відбулися позитивні зрушення, особливо у здатності здійснювати ініційоване перенесення знань, умінь, способів

діяльності в нову ситуацію. Також збільшилася кількість студентів у групі з високим і середнім рівнями розвитку за рахунок зменшення респондентів із низьким рівнем. Позитивна динаміка намітилася також й у самооцінці і прояві певних творчих здібностей. Таким чином, на основі вищезазначеного можна стверджувати, що впроваджені умови розвитку творчих здібностей студентів педагогічних спеціальностей забезпечили чіткість не лише планування та здійснення означеного процесу, а й оптимальне досягнення мети за активної участі усіх суб'єктів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горпініч Т. І. Розвиток творчих здібностей студентів медичного профілю в університетах Великої Британії та США / Т. І. Горпініч // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2015. – № 3. – С. 132-138.

2. Гущина С. В. Обеспечение процесса развития творческой личности студента – важнейшее условие обучения в вузе / С. В. Гущина // Теория и практика физической культуры. – 2010. – № 1. – С. 16-20.

3. Кондрацька Г. Д. Експериментальне дослідження системи формування професійно-мовленнєвої культури студентів факультетів фізичного виховання / Г. Д. Кондрацька, Н. Б. Кізлюк // Наука і освіта. – 2017. – № 8. – С. 133-140.

4. Куприянычева Н.И. Мониторинг и оценка творческих способностей студентов в Национальном исследовательском университете / Н. И. Куприянычева, Э. Б. Куприянычева // Вестник Казанского технологического университета. – 2013. – № 12. – С. 384.

5. Кыверялг А. А. Методы исследования в профессиональной педагогике / А. А. Кыверялг. – Таллин: Валгус, 1980. – 334 с.

6. Маркова О. В. Виховання здорового способу життя учнів старшого підліткового віку з ослабленим

здоров'ям: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / О. В. Маркова. – Кіровоград, 2011. – 292 с.

7. Повзун В. Д. Возможности образовательной среды университета в развитии творческого потенциала студентов спортивного факультета / В. Д. Повзун, А. А. Повзун, В. В. Апокин // Теория и практика физической культуры. – 2013. – № 1. – С. 94-95.

8. Радул В. В. Розвиток ідеї В.Сухомлинського щодо формування творчої особистості в умовах вищого навчального закладу / В. В. Радул // Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград, 2013. – Вип. 123., Т. I. – С. 84-89.

9. Шаров А. С. Система ценностных ориентаций как психологический механизм регуляции жизнедеятельности человека: дисс. ... д-ра психол. наук : 19.00.01 / А. С. Шаров. – Новосибирск, 2000. – 383 с.

10. Guilford J.P. Creativity: Yesterday, today, and tomorrow / J.P. Guilford // Journal of Creative Behavior. – 1967. – № 1. – P. 3-14.

11. Craft A. The limits to creativity in education: dilemmas for the educator / A. Craft // British journal of education studies. – 2003. – Vol. 52. – Issue 2. – P. 113-127.

REFERENCES

1. Horpinich, T. I. (2015) Rozvytok tvorchykh zdibnostei studentiv medychnoho profilu v universytetakh Velykoi Brytanii ta SSHA [Development of creative abilities of medical students in the universities of Great Britain and the USA]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Pedahohika – Scientific Issues Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Series: Education*, 3, 131-138 [in Ukrainian].

2. Hushchyna, S. V. (2010) Obespechenye protsessa razvytyia tvorcheskoi lychnosti studenta – vazhneishee uslovye obucheniya v vuze [Provision the process of development of the creative personality of the student is the most important condition for studying at a university]. *Teoriya y praktyka fyzycheskoi kultury – Theory and Practice of Physical Culture*, 1, 16-20 [in Russian].

3. Kondratska, H. D. & Kizlo, N. B. (2017) Eksperymentalne doslidzhennia systemy formuvannia profesiino-movlennievoi kultury studentiv fakul'tetiv fizychnoho vykhovannia [Experimental testing of the system of physical education students' professional linguistic culture formation]. *Nauka i osvita – Science and Education*, 8, 133-140. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-8-20> [in Ukrainian].

4. Kupryianycheva, N. Y. & Kupryianycheva, E. B. (2013) Monitoryng y otsenka tvorcheskykh sposobnostei studentov v Natsyonalnom yssledovatelskom tekhnolohycheskom unyversytete [Monitoring and evaluation of creative abilities of students at the National Research Technological University]. *Vestnyk Kazanskoho tekhnolohicheskoho unyversyteta – Bulletin of Kazan National Research Technological University*, 12, 384 [in Russian].

5. Kyverialh, A. A. (1980) *Metody yssledovanyia v professyonalnoi pedahohyke [Methods of research in professional pedagogy]*. Tallyn: Valhus [in Russian].
6. Markova, O. V. (2011) Vykhovannia zdorovoho sposobu zhyttia uchniv starshoho pidlitkovoho viku z oslablenym zdoroviam [Education of health way of living in adolescents with poor health]. *Candidate's thesis*. Kirovograd [in Ukrainian].
7. Povzun, V. D. & Povsun, A. A. & Apokyn V. V. (2013) Vozmozhnosity obrazovatelnoi sredey universyteta v razvytyi tvorcheskoho potentsyala studentov sportyvnoho fakulteta [Facilities of the educational environment of the university in developing the creative potential of sports faculty students]. *Teoriya y praktyka fizycheskoi kultury – Theory and Practice of Physical Culture*, 1, 94-95 [in Russian].
8. Radul, V. V. (2013) Rozvytok idei V. Sukhomlynskoho shchodo formuvannia tvorchoi osobystosti v umovakh vyshchoho navchalnoho zakladu [Development of V. Sukhomlynsky's idea of forming a creative person in a higher education institution]. *Naukovi zapysky KDPU. Serii: Pedahohochni nauky – Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences*, 123, 84-89 [in Ukrainian].
9. Sharov, A. S. (2000) Systema tsennostnykh oryentatsiyi kak psikhohycheskyi mekhanyzm rehulyatsiyi zhyznedeiatelnosty cheloveka [System of value orientations, as a psychological mechanism of regulation of human activity]. *Doctor's thesis*. Novosybyrsk [in Russian].
10. Craft, A. (2003) The limits to creativity in education: dilemmas for the educator. *British journal of education studies*, Issue 2, 113-127. doi: 10.1111/j.1467-8527.2003.00229.x
11. Guilford, J.P. (1967) Creativity: Yesterday, today, and tomorrow. *The Journal of Creative Behavior*, 1, 3-14. doi:10.1002/j.2162-6057.1967.tb00002.x

Olena Markova,

*PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), associate professor,
Department of Theory and Methods of Physical Culture,
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State
Pedagogical University,
1, Shevchenka Str., Kropyvnytskyi, Ukraine,*

Tetiana Horpinich,

*PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), associate professor,
Department of Foreign Languages,
I. Horbachevsky Ternopil State Medical University,
1, Voli square, Ternopil, Ukraine,*

Lesia Vysochan,

*PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), associate professor,
Department of Special Methods and Technologies of Primary Education,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
57, Shevchenka Str., Ivano-Frankivk, Ukraine*

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF STUDENTS' CREATIVE CAPACITY FORMATION

The paper aims to verify the effectiveness of the introduced pedagogical conditions into the educational process on the development of creative capacity of students majoring in pedagogical specialties. 55 future teachers took part in the experiment. The assessment of the creative capacity of the respondents was based on the modified methodology suggested by N. Kupryianycheva and E. Kupryianycheva. Besides, Personality Creative Potential Test by A. Sharov was applied to monitor the respondents' self-assessment concerning their creative capacity. The following indicators were selected to define the level of creative capacity: variability, irregularity, optimization, the ability to transfer knowledge, skills and manners into a new situation. The results of the initial assessment of their creative capacity have shown the dominance of its low level and the students' self-assessment have shown a number of problems with their self-esteem. The following pedagogical conditions have been implemented into the process of experimental group students' training to improve their self-esteem and creative capacity as a result of training: use of interdisciplinary connections in the process of creative thinking formation; engaging future teachers into project work, which had positive influence on the development of their creative capacity. After the comparison of the results of summative and formative assessments it has been found that the experimental group students' creative capacity has improved, especially their ability to transfer knowledge, skills and manners into a new situation. The number of EG students with medium and high levels of creative capacity has significantly increased due to the reduction of the number of those with a low level. Besides, due to the implemented conditions in general and use of a great variety of teaching methods and forms of work the respondents' self-esteem has become more adequate as compared to the initial assessment. Thus, the suggested technique can be used for the development of future teachers' creative capacity and it would be appropriate to test its efficiency for students of other specialties.

Keywords: creative abilities, first year students, pedagogical conditions, physical education, self-rating.

Submitted on November, 9, 2017

Reviewed by Doctor of Pedagogy, prof. V. Radul